

A KITERJESZTETT INES SKÁLA RADIOLÓGIAI ESEMÉNYEKRE TÖRTÉNŐ HAZAI ADAPTÁCIÓJA

**Ballay László, Elek Richárd, Vida László, Turák Olivér
OSSKI-MSO**

XXXVI. Sugárvédelmi Továbbképző Tanfolyam

Hajdúszoboszló, 2011 május 5.

Nemzetközi Nukleáris és Radiológiai Esemény Skála (INES)

Scope of INES

Any event associated with the transport, storage and use of radioactive material at facilities or not

The slide features three images illustrating the scope of INES. The first image shows a yellow container labeled 'Radiation sources' with 'SCAT' written on it. The second image shows a large industrial facility with a crane, labeled 'Transport'. The third image shows a large industrial complex with cooling towers, labeled 'Nuclear Facilities'. The IAEA logo is visible in the bottom left corner, and the number '15' is in the bottom right corner.

Amire még nincs az INES kiterjesztve:

- **betegek rendellenes orvosi sugárterhelése**
- **egészségkárosodás szándékos okozása**

INES skála alkalmazása radiológiai eseményekre

Múltbeli hazai helyzet

- **A nukleáris események bejelentésére van jól kiépített, gyors információs csatorna az INES koordinátorig**
- **Radiológiai eseményekre ugyanez nincs, azok csak lassan (ha egyáltalán) jutnak el az OAH-ba**
- **Nemzetközi adatbázisban szereplő két esemény kivételével a hazai RE-ek nincsenek besorolva**
- **A hazai RE-eknek nincs adatbázisuk**
- **INES besorolással sem a sugáregészségügyi hatóságok sem az OSK SZ nem foglalkozott**

Nemzeti radiológiai eseményskála kidolgozása INES adaptáció 2010

- **Az OAH által támogatott OSSKI tanulmány
OAH/NBI-ABA-22/10-M**
- **Adaptáció-1: Besorolási Útmutató** Célunk volt egy tömör, jól követhető, a nemzeti sajátosságokat is magában foglaló, de az INES kézikönyv besorolási elveivel teljes összhangban álló besorolás készítése
- **Adaptáció-2: Az elmúlt 35-40 év hazai eseményeinek az összegyűjtése. 21 esemény besorolása**
INES 3. szint: 2 + 1, INES 2. szint: 2, INES 1. szint: 10
INES 0. szint, feljegyzési szint fölötti: 3, Fsz. alatti 3 esemény

INES besorolási szempontrendszer-1

- **I. EMBEREKRE ÉS KÖRNYEZETRE VALÓ HATÁSOK**

- **emberek nem tervezett (baleseti, rendkívüli) sugárterhelése**

- **radioaktív anyag jelentős környezeti kibocsátása**

5. szint
Egynél több személy halálával járó
esemény

4. szint
Halálos következmény egy személynél

3. szint
Determinisztikus hatás fellépése egy
személynél
> 500 mSv effektív dózis

2. szint
egy lakos > 10 mSv effektív dózis
egy dolgozó > 50 mSv effektív dózis

1. szint
egy lakos > 1 mSv effektív dózis
egy dolgozó > 6 mSv effektív dózis

Skála alatti/0. szintű események
feljegyzési szint: egy lakos > 0.1 mSv effektív dózis
egy dolgozó > 0.6 mSv effektív dózis

**INES besorolás az ember(ek)re vonatkozó hatások alapján
adaptált skála**

1. Szempontrendszer

Az emberekre és környezetre vonatkozó hatások

Hazai balesetek

Év	Város	Sugárforrás Aktivitás	Felhasználási terület	Személyi dózis	INES besorolás
1977	Győr	Ir-192 ?	Ipari radiográfia Szállítás	1.2 Gy egésztest	3
1984	Tisza- füred	Ir-192 1.11 TBq	Ipari radiográfia	20-30 Gy ujjak	3
2008	Buda- pest	Co-60 280 TBq	sugárterápia	75 mSv effektív dózis	2

INES besorolási szempontrendszer-2

II. LÉTESÍTMÉNYI MÉRNÖKI GÁTAK ÉS SUGÁRVÉDELMI KORLÁTOK

JELENTŐS LÉTESÍTMÉNYBEN ELŐFORDULÓ VALÓS ESEMÉNYEK BESOROLÁSÁRA

- nagymennyiségű radioaktív anyag kiszabadulása**
- ellenőrzött területen nem tervezett módon fellépő veszélyesen nagy intenzitású sugárzási terek**

2. Szempontrendszer

Létesítményi mérnöki gátak és sugárvédelmi korlátok

Jelentős létesítményben bekövetkező események besorolására

- Jelentős mennyiségű radioaktív anyag
- Jelentős sugárzási tér

Év	Város	Sugárforrás Aktivitás	Felhasználási terület	Sugárzási tér 1 m-re a forrástól	INES be- sorolás
1982	Buda- pest	Co-60 5.425 PBq	Ipari nagy- besugárzó	> 1 Sv/h	3

INES besorolási szempontrendszer-3

III. MÉLYSÉGBEN TAGOLT VÉDELEM

Műszaki megoldások (konstrukció), árnyékolások, védelmi eszközök (pl. kényszerkapcsolatok, fények, vészleállítók), egyéni védőeszközök, sugárvédelmi előírások, szabályzatok, biztonsági kultúra

„VALÓS” KÖVETKEZMÉNYEK NÉLKÜLI ESEMÉNYEK BESOROLÁSA A LEHETSÉGES KÖVETKEZMÉNYEK ALAPJÁN

- sugárforrásokkal kapcsolatos események**
- szállítási események**
- létesítményekben bekövetkezett események**

SUGÁRFORRÁSSAL KAPCSOLATOS HAZAI ESEMÉNYEK

Év	Város	Sugárforrás [A]	INES szint	Megjegyzés
Ipari radiográfia				
1991	Győr	Ir-192 1.1 TBq	INES 0	Lakótelepen leoldódott forrás. Élénk lakossági és média érdeklődés
1999	Paks	Ir-192 70 GBq	INES 1	Üzemi területen elvesztett, másnap a szeméttárolóban megtalált forrás
1999	Százhalombatta	Ir-192 300 GBq	INES 0	Üzemi területen, gépkocsi rakterében szállítgatott árnyékolatlan forrás
2001	Dunaújváros	Ir-192 800 GBq	INES 0	Üzemcsarnokban leoldódott forrás. Szakszerűen eljárva gyorsan felfedezték, szakcéggel elszállították.

SUGÁRFORRÁSSAL KAPCSOLATOS HAZAI ESEMÉNYEK

Év	Város	Sugár- forrás [A]	INES szint	Megjegyzés
Gazdátlan források				
1999	Budapest	Co-60 4-5 GBq	INES 1	Határról visszaküldött ócskavas szállítmányból került elő
1997	Székes- fehérvár	Co-60 70-80 MBq	INES 0	Üzemi sugárkapu által feltartóztatott vagon alumínium hulladékában volt
2006	Budapest	Cs-137 2.5-3 GBq	INES 2	Felügyelet nélkül hagyott, üresnek vélt trezorból véletlenül került elő

További események: **Sugárforrás nyitottá válása: 3 esemény**

Fúrólukban hagyott forrás: 1 esemény

SZÁLLÍTÁSSAL KAPCSOLATOS HAZAI ESEMÉNYEK

Év	Város	Sugárforrás [A]	INES szint	Megjegyzés
Szállítási események				
1993	Pécs	Ir-192 180 GBq	INES 0	Rosszul lezárt „kifújó” tartóban külföldre szállított használt HDR afterloading sugárterápiás forrás
2002	Budapest	Ir-192 Több száz GBq	INES 1	„Üres” feliratú hordozó ládában szállított, rosszul lezárt, „kifújó” radiográfiás munkatartó

LÉTESÍTMÉNYEKBEN BEKÖVETKEZETT HAZAI ESEMÉNYEK

Év	Város	Sugár- forrás [A]	INES szint	Megjegyzés
Sugárterápiás besugárzók				
2000	Győr	gyorsító	INES 0	A gépészeti térben technikus dolgozott, amikor a gyorsítót rövid ideig üzemeltették
2006	Miskolc	gyorsító	INES 0	Besugárzás alatt a következő beteg a labirintusban várakozott
2008	Budapest	gyorsító	INES 1	A beteg pozicionálását végző asszisztens még a kezelőben volt, amikor megkezdték a besugárzást

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET

	5. szint Egynél több személy halálát járó esemény						
	4. szint Halálos következmény egy személynél						
	3. szint Determinisztikus hatás fellépése egy személynél > 500 mSv effektív dózis						
	2. szint egy lakos > 10 mSv effektív dózis egy dolgozó > 50 mSv effektív dózis						
	1. szint egy lakos > 1 mSv effektív dózis egy dolgozó > 6 mSv effektív dózis						
Skála alatti/0. szintű események fejlegyzési szint: egy lakos > 0.1 mSv effektív dózis egy dolgozó > 0.6 mSv effektív dózis							